

SØ- OG KANALANLÆG
AALBORG UNIVERSITET

JURIDISK REDEGØRELSE
TIL AALBORG KOMMUNE OG BYGNINGSSTYRELSEN

ADVOKATFIRMA

WWW.KROMANNREUMERT.COM

CVR-NR. DK 62 60 67 11

AARHUS

TLF.: +45 70 12 12 11

KIM TRENSKOW

SAGSNR. 1034725 MJE/LK

DOK. NR. 46578974-2

KØBENHAVN

SUNDKROGSGADE 5

DK-2100 KØBENHAVN Ø

AARHUS

RÅDHUSPLADSEN 3

DK-8000 ÅRHUS C

LONDON

65 ST. PAUL'S CHURCHYARD

LONDON EC4M 8AB

1.	INDLEDNING	3
1.1	Baggrund	3
1.2	Opdrag og disposition	3
1.3	Grundlag og dokumentation	4
2.	KONKLUSION	5
3.	SAGSFREMSTILLING	6
3.1	Forløbet forud for Anlæggets etablering	6
3.2	Forløbet omkring Anlæggets etablering	7
3.3	Forløbet efter Anlæggets etablering	9
3.3.1	Driften af Anlægget og samarbejdsaftalen af 1992	9
3.3.2	Matrikulære ændringer i 1992	10
3.3.3	Udledningstilladelser vedrørende Anlægget	11
3.3.4	Anlæggets optagelse i spildevandsplaner	12
3.3.4.1	1985-spildevandsplanen	12
3.3.4.2	2001-spildevandsplanen	12
3.3.4.3	2004-spildevandsplanen	13
3.3.4.4	2008-spildevandsplanen	14
3.3.5	Relevante lokalplaner	15
3.3.5.1	2005-lokalplanen	15
3.3.5.2	2011-lokalplanen	16
4.	JURIDISK VURDERING	17
4.1	Anlæggets retlige status	17
4.1.1	Anlæggets formål og funktion	17
4.1.2	Spildevandsanlæg eller vandløb	17
4.1.3	"Spildevandsanlæg" eller "andet spildevandsanlæg (offentligt eller privat spildevandsanlæg)"	19
4.1.4	Anlæggets retlige status på etableringstidspunktet	21
4.1.5	Har Anlægget efterfølgende ændret status?	22
4.1.5.1	Den faktiske drift og vedligeholdelse af Anlægget	22
4.1.5.2	Udmatrikuleringen af Anlægget	22
4.1.5.3	Spildevandsplanernes og udledningstilladelsernes betydning	24
4.1.5.4	AAU's betaling af vandafledningsbidrag	24
4.1.5.5	Sammenfattende vurdering	25
4.2	Anlæggets ejerforhold	26
4.3	Pligtssubjekt i relation til drift og vedligeholdelse af Anlægget samt myndighedsstruktur for Anlægget	27
Bilag:		
Bilag 1:	Opdragsgivernes kommissorium.	
Bilag 2:	Fortegnelse over dokumenter, der ligger til grund for redegørelsen.	

1. INDLEDNING

1.1 Baggrund

Aalborg Universitet ("AAU")¹ og Aalborg Kommune ("AAK") har siden starten af 1970'erne samarbejdet omkring udviklingen af et område i Sdr. Tranders til universitetsformål.

I forbindelse med opførelsen af første etape af AAU blev der i slutningen af 1970'erne etableret et sø- og kanal-anlæg, som løber gennem universitetsområdet ("Anlægget").

Igennem en årrække har der pågået drøftelser mellem AAU og AAK omkring Anlæggets drift og vedligeholdelse, men parterne er aldrig nået til en fælles opfattelse af, hvordan Anlægget skal kategoriseres, og hvilken regulering der gælder for det.

En forestående større renovering af Anlægget har aktualiseret behovet for at få skabt klarhed omkring den juridiske regulering af Anlægget, herunder særligt i relation til spørgsmålet om, hvem det påhviler at drive og vedligeholde Anlægget og således bekoste renoveringsarbejderne.

På den baggrund har parterne (Bygningsstyrelsen og AAK) anmodet os om at foretage en uvildig juridisk vurdering heraf.

1.2 Opdrag og disposition

Vores redegørelse er baseret på opdragsgivernes kommissorium, jf. [bilag 1](#), hvoraf følgende fremgår om formålet med redegørelsen:

"2. Formål

Kommissoriets formål er, at der af en uvildig, i enighed imellem parterne, udpeget ekstern advokat udarbejdes et responsum for sø – og kanal anlæggets retlige status - og ejerskabet hertil, en stillingtagen til hvem det påhviler at drive og vedligeholde anlægget samt en fastlæggelse af den eventuelle myndighedsstruktur i forhold til anlægget. Responsummet skal indeholde en sagsfremstilling, konklusion, en konkret begrundelse for resultatet og skal belyse de overvejelser, der er blevet gjort af kommissoriets opdragshaver. Endeligt skal det af en særskilt bilagsfortegnelse særligt fremgå hvilke kilder, materialer, korrespondance mv., der har været inddraget i udarbejdelsen af responsummet."

Vi har struktureret redegørelsen i overensstemmelse med kommissoriets angivelser.

Vores konklusion findes i afsnit 2.

Afsnit 3 indeholder en sagsfremstilling.

¹ Benævnelsen "AAU" omfatter tillige staten, herunder Bygningsstyrelsen, idet der i nærværende redegørelse efter vores opfattelse ikke er behov for en sondring mellem staten/BYGST og Aalborg Universitet, uagtet at Aalborg Universitet er en selvejende institution.

Afsnit 4 indeholder vores vurdering, som vores konklusioner er baseret på.

I overensstemmelse med kommissoriet er vores vurdering opdelt i følgende temaer:

- Anlæggets retlige status, jf. afsnit 4.1.
- Anlæggets ejerforhold, jf. afsnit 4.2.
- Pligtssubjektet i relation til drift og vedligehold af Anlægget, jf. afsnit 4.3.
- Myndighedsstruktur for Anlægget, jf. afsnit 4.3.

1.3 Grundlag og dokumentation

Til brug for vores afdækning af de faktiske forhold i det langvarige forløb har vi modtaget diverse skriftligt materiale fra parterne.

Derudover har vi fra parterne rekvireret supplerende skriftligt materiale.

Vi har i begrænset omfang indhentet yderligere offentligt tilgængeligt materiale.

En fortegnelse over de dokumenter, der ligger til grund for redegørelsen, er vedlagt som bilag 2.

2. KONKLUSION

Det er vores vurdering, at Anlægget er etableret som et privat spildevandsanlæg.

Selvom der foreligger en række momenter i sagen, der kan indikere, at Anlægget efterfølgende er overgået til at være et offentligt spildevandsanlæg, er det ud fra samtlige forhold i sagen vores vurdering, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at det er sket, eller at der er indtrådt andre ændringer i Anlæggets retlige status.

Dette indebærer, at udgifterne til drift og vedligeholdelse af Anlægget påhviler de ejendomme, der er tilsluttet Anlægget, jf. betalingslovens § 5, stk. 1. I tilfælde af uenighed afgøres spørgsmålet af kommunalbestyrelsen, jf. betalingslovens § 5, stk. 2.

Ejerskabet til Anlægget er uklart, men det er dog sandsynligt, at AAK må anses som ejer af Anlægget. Dette ændrer dog som nævnt efter vores opfattelse ikke på Anlæggets retlige status som et privat spildevandsanlæg.

Vores konklusion er - som følge af det anførte - forbundet med en vis grad af tvivl.

Såfremt vores vurdering lægges til grund, er det vores anbefaling, at AAK's kommunalbestyrelse på grundlag af objektive og saglige principper træffer afgørelse i henhold til betalingslovens § 5, stk. 2, og i den forbindelse fastlægger generelle, retningsgivende principper for den fremadrettede drift af Anlægget.

Der bør således tilvejebringes principper, som er operationelle for den fremadrettede drift, således at der endeligt gøres op med den uklarhed og usikkerhed, der har hersket igennem en årrække.

3. SAGSFREMSTILLING

Overordnet har vi opdelt sagsfremstillingen i tre faser:

- Forløbet forud for Anlæggets etablering, jf. afsnit 3.1.
- Forløbet omkring Anlæggets etablering, jf. afsnit 3.2.
- Forløbet efter Anlæggets etablering, jf. afsnit 3.3.

Forløbet efter Anlæggets etablering er temaopdelt, således at de enkelte temaer er behandlet kronologisk. Temaerne er følgende:

- Driften af Anlægget og samarbejdsaftalen af 1992, jf. afsnit 3.3.1.
- Matrikulære ændringer i 1992, jf. afsnit 3.3.2.
- Udledningstilladelser vedrørende Anlægget, jf. afsnit 3.3.3.
- Anlæggets optagelse i spildevandsplaner, jf. afsnit 3.3.4.
- Relevante lokalplaner, jf. afsnit 3.3.5.

3.1 Forløbet forud for Anlæggets etablering

I august 1974 udskrev Undervisningsministeriet i samarbejde med AAK en offentlig arkitektkonkurrence om udformningen af de første bygningsafsnit af AAU.

Der blev i den forbindelse nedsat en styringsgruppe, som i august 1976 afgav rapporten "Forslag til byplan og principiel bebyggelsesplan for byområde A" ("Styringsrapporten").

Det fremgår af Styringsrapportens side D, at det vindende projekt omfattede et forslag til et sø- og kanalsystem beliggende i områdets laveste dele. Blandt andet følgende fremgår af styringsgruppens indstilling, jf. Styringsrapportens side E:

"Man har fundet, at anlægget kan have stor værdi for byens karakter og kan derfor støtte en principiel videreførelse af anlægget."

(...)

"Styringsgruppen finder det væsentligt, at der sker en afklaring af anlæg og drift af byens forskellige fællesarealer, herunder parkerings- og kanalanlæg. Hvorvidt dette skal ske ved etablering af ejerlaug eller ved at de enkelte grundejere selvstændigt skal administrere driften af disse anlæg, må man fastlægge efter forhandling med Aalborg kommune og de implicerede parter."

En tilsvarende beskrivelse af det uafklarede punkt vedrørende anlæg og drift af fællesarealer findes i Styringsrapportens s. 26-27.

Følgende fremgår af Styringsrapportens side 20:

"Et sø- og kanal anlæg foreslås anlagt på byens lavestliggende arealer. Det tjener som forsinkelsesbassin for overfladevand. Fra dalstrøget vest for byen til en opstemmet sø i bymidten ledes vandet gennem den sydvestlige og nordøstlige del af bebyggelsen til de offentlige regnvandsledninger langs Egensevej."

Følgende fremgår af Styringsrapportens s. 48:

"Landvæsenskommissionen² har foreskrevet, at overfladevand fra arealer i oplandet til Sdr. Tranders, der afvandes gennem område A til det kommunale regnvandsbassin mellem Egensevej og Parallelvej, skal forsinkes til en afstrømning på 1 l/sek./ha.

Oplandet er på 158 ha, og der må således højst afledes 158 l/sek. Dette bevirker, at der skal etableres forsinkelsesbassiner for den overskydende regnvandsmængde.

Afledning af regnvand foreslås løst gennem et kombineret sø- og kanalsystem, der samtidig tjener som regnvandsbassin til forsinkelse af bortledningen til det offentlige ledningssystem."

På baggrund af overstående kan det lægges til grund;

- at der forud for Anlæggets etablering var fokus på forholdene omkring Anlæggets drift, som dog blev udskudt til senere afklaring, og
- at Anlægget skulle tjene til afledning af regnvand samt som forsinkelsesbassin for overfladevand inden udledning til det offentlige ledningssystem.

3.2 Forløbet omkring Anlæggets etablering

Opførelsen af første etape af Aalborg Universitetscenter blev igangsat i maj 1976. Anlægget blev herefter etableret i slutningen af 1970'erne.

På baggrund af oplysninger fra parterne lægges det til grund, at etableringen af Anlægget blev finansieret af AAU.

Anlægget blev etableret som led i det samlede byggeri på grundlag af lokalplan 08-001 fra april 1979 ("1979-lokalplanen"). Følgende fremgår af 1979-lokalplanens side 4:

*"e. Kommunens spildevandsplan.
Kloaksystemet skal udføres som et separatsystem, d.v.s. spildevand og regnvand løber i hver sin ledning. [...] Regnvand ledes via lukkede ledninger og åbne kanaler til Toppentuebækken nord for lokalplanens område."*

² Vi bemærker, at det ikke har været muligt at fremskaffe kopi af den pågældende afgørelse eller forskrift fra Landvæsenskommissionen.

Endvidere gentages følgende passage fra Styringsrapporten i 1979-lokalplanen:

"Et sø- og kanal anlæg foreslås anlagt på byens lavestliggende arealer. Det tjener som forsinkelsesbassin for overfladevand. Fra dalstrøget vest for byen til en opstemmet sø i bymidten ledes vandet gennem den sydvestlige og nordøstlige del af bebyggelsen til de offentlige regnvandsledninger langs Egensevej."

I 1979-lokalplanen er Anlægget behandlet sammen med stier og veje - og ikke i afsnittet om fællesarealer, jf. eksempelvis 1979-lokalplanens side 6:

"(...) samt udlæg af vejareal til de vigtigste gader, stræders stier og kanaler uden for byggeområderne."

Der henvises endvidere til 1979-lokalplanens afsnit 4.1.4 om stier og kanaler, som indikerer, at arealerne til Anlægget skulle udlægges sammen med de nye veje og stier.

Det følger af 1979-lokalplanens afsnit 3.10.4, at en del af området 24FF kunne udlægges som sø, hvilket efterfølgende er sket i form af matr. nr. 72b.

I relation til Anlæggets drift og vedligeholdelse fremgår følgende af note på side 10 i 1979-lokalplanen:

"Det er hensigten at søge oprettet et eller flere ejerlav for samtlige grundejere i lokalplanområdet. Ejerlavet eller ejerlavene skal forestå drift, vedligeholdelse og renholdelse af fællesarealerne 20 OP, 21 OP, 22 OP og 23 OP samt i øvrigt interne veje, stier og kanaler."

Kommuneplanlovens § 18, stk. 13 åbner imidlertid kun mulighed for byrådet til at forpligte grundejere i områderne 15 BP, 17 BP og 18 BP til at oprette ejerlav. Oprettelse af et eller flere ejerlav ud over disse områder må derfor ske gennem forhandling."

På baggrund af overstående kan det lægges til grund;

- at forholdene omkring Anlæggets drift og vedligeholdelse fortsat var uafklarede, men at det var hensigten, at der ved forhandling skulle oprettes et ejerlav til formålet,
- at Anlægget skulle tjene til afledning af regnvand og forsinkelse af overfladevand, og
- at Anlægget i 1979-lokalplanen behandles på samme måde som veje og stier.

Det er uklart, hvem der ejede arealet, hvorpå Anlægget er placeret, da Anlægget blev etableret. Parterne synes dog at være enige om, at Anlægget blev etableret på ejendomme, som AAK stillede til rådighed.

Dokumentationen vedrørende de matrikulære ændringer, som blev foretaget i 1992, jf. nærmere herom under afsnit 3.3.2, indikerer imidlertid, at Anlægget blev etableret på dele af de tilgrænsende ejendomme ejet af forskellige lodsejere, og at Anlægget først i 1992 blev selvstændigt udmatrikuleret.

1979-lokalplanen blev efterfølgende revideret, hvilket resulterede i lokalplan 08-011 af december 1984 ("1984-lokalplanen"). Med vedtagelsen af 1984-lokalplanen blev 1979-lokalplanen samtidig ophævet, jf. 1984-lokalplanens side 10.

I forhold til de temaer, der er relevante for denne redegørelse, er 1984-lokalplanen identisk med indholdet af 1979-lokalplanen, og vores bemærkninger ovenfor finder således tilsvarende anvendelse i relation til 1984-lokalplanen.

1984-lokalplanen er den gældende lokalplan for Anlægget, mens søen (matr. nr. 72b, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders) er omfattet af senere lokalplaner, jf. afsnit 3.3.5 herom.

3.3 Forløbet efter Anlæggets etablering

3.3.1 Driften af Anlægget og samarbejdsaftalen af 1992

Som anført i afsnit 3.2 ovenfor fremgår det af både 1979-lokalplanen og 1984-lokalplanen, at der skulle søges oprettet et eller flere ejerlav til varetagelsen af drift og vedligeholdelse af blandt andet Anlægget.

I overensstemmelse hermed blev der lavet udkast til samarbejdsaftale dateret 1. december 1992, netop med henvisning til lokalplanens bestemmelser, jf. aftalens punkt 3.

Aftalens titel var "*Samarbejdsaftale vedr. Drift og vedligeholdelse af Sø- og kanalanlægget i AUC-området*", og den omfattede i henhold til aftalens punkt 1 - ud over AAK og AAU - tillige følgende "*samarbejdspartnere*": Grundejerforeningen Klingenberg, Andelsboligforeningen Bohrparken og Andelsboligforeningen Himmerland (afdeling 40 og 41).

Efter punkt 2 havde aftalen til formål "*at varetage den nødvendige drift og vedligeholdelse af vådområderne i AUC-området gennem 1) fastlæggelse af årlige driftsbudgetter, 2) Planlægning og gennemførelse af løbende vedligeholdelsesopgaver, og 3) Beslutning om gennemførelse af større opretningsopgaver/forandringer.*"

I henhold til punkt 9.3 skulle AAU varetage sekretariatsfunktionen, ligesom AAU i henhold til punkt 9.4 efter godkendelse af budget for det kommende år skulle varetage arbejdets udførelse og udlæg. AAU skulle i den forbindelse føre en mellemregningskonto til udligning pr. 31.12 hvert år ved fremsendelse af opkrævning til de enkelte samarbejdspartnere, jf. punkt 9.5.

I henhold til samme bestemmelse skulle udgifterne efter godkendelse af regnskab fordeles efter en fastsat fordelingsnøgle (AAU 58 %, AAK 21 % og de øvrige i alt 21 %).

Samarbejdsaftalen er imidlertid ikke underskrevet af alle parter, og aftalen er derfor aldrig indgået.

Efter det oplyste har AAK, AAU og de øvrige parter imidlertid efterlevet principperne i samarbejdsaftalen fra 1992 og til dato (for de øvrige parters vedkommende dog kun indtil 2010) derved, at AAU har forestået drift og vedligeholdelse af Anlægget og derefter har opkrævet udgiften fra de øvrige parter efter den i aftalen fastsatte fordelingsnøgle.

Det er ikke oplyst, hvordan Anlægget har været drevet i tiden før 1992.

Vi har lagt til grund;

- at AAU frem til dato har drevet Anlægget,
- at AAK som ejer af tilstødende arealer fra 1992 og frem til dato har bidraget økonomisk til driften på baggrund af løbende opkrævninger fra AAU,
- at øvrige lodsejere fra 1992 og frem til ca. 2010 tillige har betalt bidrag opkrævet af AAU, men at flere af de mindre lodsejere fra 2010 og frem har undladt at betale, hvorefter den manglende betaling er blevet dækket/finansieret af AAU, og
- at AAK og AAU (og de øvrige parter indtil 2010) i den forbindelse har efterlevet principperne i den ikke-underskrevne samarbejdsaftale fra 1992.

3.3.2 Matrikulære ændringer i 1992

Anlægget blev selvstændigt udmatrikuleret den 13. juli 1992, jf. brev fra Kort- og Matrikelstyrelsen af 13. juli 1992. Det fremgår heraf, at Anlægget blev dannet af følgende ejendomme:

Matr. nr. før udmatrikulering	Ejer før udmatrikulering	Nyt matr. nr.	Ny ejer	Størrelse
5aq	Aalborg Kommune	72	?	181
5bg	Aalborg Kommune	72	?	104
5bn	Himmerland Boligforening	72	?	554
60a	Staten	72	?	6.038
70a	Aalborg Kommune	72	?	3.405
71a	Aalborg Kommune	72	?	2.524
				12.806

I forbindelse med udmatrikuleringen blev Anlægget klassificeret som et "vandløb".

I henhold til kopi af den fysiske tingbog, som den så ud, da tinglysningen blev digitaliseret, fremgår følgende under rubrikken "Ejendomsret": "*intet tinglyst*".

Der blev således ikke registreret en ejer af arealet i tingbogen i forbindelse med udmatrikuleringen. Det bemærkes, at følgende fremgår af BBR-udskrift for arealet af 19.10.2015:

"Ejerforhold: Den kommune, hvori ejendommen er beliggende"

Det fremgår tilsvarende af OIS, at AAK er ejer af arealet.

Dette synes også at være forudsat af AAK selv, jf. eksempelvis e-mail af 23. februar 2011 fra Karsten Horn, AAK, til Sasia Damtoft.

Det var AAK, som anmodede om, at Anlægget blev selvstændigt udmatrikuleret, jf. brev af 25. juni 1990 fra landinspektør Tom Thylkjær til Kort- og Matrikelstyrelsen.

Følgende fremgår af landinspektørens brev: *"Med hensyn til arealafståelsen fra matr. nr. 60a og 69a henvises til medfølgende erklæring fra staten. [...] Der vil ikke blive udbetalt erstatning for arealet."*

Udmatrikuleringen af Anlægget skete i forbindelse med udmatrikulering af veje og stier i området.

På baggrund af ovenstående kan det efter vores opfattelse lægges til grund;

- at Anlægget indtil 1992 var beliggende på ejendomme tilhørende forskellige lodsejere,
- at der siden udmatrikuleringen den 13. juli 1992 ikke har været en tinglyst ejer af Anlægget (den nye matrikel nr. 72, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders³),
- at AAU efter udmatrikuleringen ikke har ejet nogen del af Anlægget, og
- at udmatrikuleringen skete på foranledning af AAK.

Anlægget udgør samlet 12.806 m² og består i dag af 6 matrikler (sammatrikuleret); matr. nr. 72a, 72b, 72c, 72d, 72e og 72f, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders.

Vores vurdering af Anlæggets ejerforhold findes i afsnit 4.2.

3.3.3 Udledningstilladelser vedrørende Anlægget

Nordjyllands Amt meddelte den 27. januar 2000 tilladelse til udledning af opspædt spildevand og overfladevand til diverse vandområder i Aalborg Kommune.

Tilladelsen blev meddelt til AAK som adressat.

Det fremgår ikke klart af 2000-udledningstilladelsen, om den omfatter Anlægget.

Nordjyllands Amt meddelte den 19. marts 2004 en supplerende tilladelse til AAK til udledning af opspædt spildevand og overfladevand til diverse vandområder i Aalborg Kommune. Denne tilladelse supplerer på nogle områder udledningstilladelsen fra 2000, mens den ophæver andre dele af 2000-udledningstilladelsen.

³ Efterfølgende opdelt i 6 samnoterede matrikler.

2004-udledningstilladelsen omfatter Anlægget, og det fremgår af "Skema 5: Overfladevand - Rødt område" til 2004-udledningstilladelsen;

- at udløbet er beliggende "60a, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders",
- at recipienten er Toppentuebækken, og
- at område 0.4.22 (universitetsområdet) afleder gennem udløbet.

3.3.4 Anlæggets optagelse i spildevandsplaner

Anlægget er omfattet af spildevandsplanerne fra henholdsvis 1985, 2001, 2004 og 2008

3.3.4.1 1985-spildevandsplanen

Vi har alene modtaget uddrag af spildevandsplanen af 1985.

På baggrund af disse uddrag synes Anlægget at være omfattet af spildevandsplanen af 1985 under kloakopland 0.4.22.

3.3.4.2 2001-spildevandsplanen

Følgende fremgår af spildevandsplanen 2001 ("2001-spildevandsplanen") side 26 vedrørende universitetsområdet:

"Skema 1.6: Udledninger af overfladevand, rødt område.

(...)

I ovennævnte skemaer er udledningerne fra det offentlige spildevandsanlæg til recipienten detaljeret beskrevet. Skemaerne revideres/ændres løbende i forbindelse med f.eks. udbygning af renseanlæg, sanering og optimering af kloaksystemet og udbygning af nye byområder.

Skemaerne er det juridiske grundlag for at ansøge amtet om tilladelse til de pågældende udledninger."

Skema 1.6 til 2001-spildevandsplanen:

Skema 1.6: Udledninger af overfladevand, rødt område

31. december 2000

Område og Udlobsnr.	Udløbsbeliggenhed	Recipient	Områder, der afleder gennem udløbet	Oplandsareal, bef. (ha)	Bassinvolumen (m ³)	Max. udledning (l/s)	Evt. tidsfrist
Tornhøj Syd, Universitetsområdet og Sønder Tranders, R13							
U 0.4.17	Egensevej, umatrikuleret	Toppentuebækken ³⁾	0.4.17	7,8		858	
U 0.4.18	Egensevej, umatrikuleret	Toppentuebækken ³⁾	0.4.18	19,2		2.120	
U 0.4.19	Egensevej, umatrikuleret	Toppentuebækken ³⁾	0.4.19	4,2		460	
U 0.4.20	Egensevej, umatrikuleret	Toppentuebækken ³⁾	0.4.20	9,9		1.085	
U 0.4.21	60g, Sdr.Tranders By, Sdr.Tranders	Toppentuebækken ³⁾	0.4.21	68,4	2 ekst. og 1 planlagt	4.445	
U 0.4.22	60g, Sdr.Tranders By, Sdr.Tranders	Toppentuebækken ³⁾	0.4.22	55,2	2 eksisterende og 1 planlagt	1.050	
U 0.4.23	Egensevej, umatrikuleret	Toppentuebækken ³⁾	0.4.23 (del)	15,1	1 ekst.	865	
U 0.4.23a	Egensevej, umatrikuleret	Toppentuebækken ³⁾	0.4.23 (del)	2,6		284	
U 0.4.24	Egensevej, umatrikuleret	Toppentuebækken ³⁾	0.4.24 (del)	15,4	1 ekst. og 1 planlagt	552	
U 0.4.24a	Egensevej, umatrikuleret	Toppentuebækken ³⁾	0.4.24 (del)	5,2	2 planlagte	100	
(U 0.4.25)	60g, Sdr.Tranders By, Sdr.Tranders	Toppentuebækken ³⁾	0.4.25	2,8	410	320	
(U 0.4.29)	4 g, Sdr.Tranders By, Sdr.Tranders	Toppentuebækken ³⁾	0.4.29	23,4	planlagt	46	
U 0.4.41	13x, Sdr.Tranders By, Sdr.Tranders	Grøft til Landbækken	0.4.41	0,2		18 ²⁾	
(U 0.4.42)	8 g, Sdr.Tranders By, Sdr.Tranders	Grøft til Landbækken	0.4.42	1,0	planlagt	20	
(U 0.4.45)	9 g, Sdr.Tranders By, Sdr.Tranders	Landbækken via bassin	0.4.45	19,6	planlagt	100	

Det fremgår af skema 1.6 til 2001-spildevandsplanen;

- at udløbet er beliggende "60a, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders",
- at recipienten er Toppentuebækken, og
- at område 0.4.22 (universitetsområdet) afleder gennem udløbet.

3.3.4.3 2004-spildevandsplanen

Spildevandsplanen fra 2004 ("2004-spildevandsplanen") var gældende for perioden 2005-2016.

I bydelsplanen R 18, som udgør et bilag til 2004-spildevandsplanen, er Anlægget markeret som "vandløb".

Følgende fremgår af 2004-spildevandsplanen side 58:

"På bydelsplanerne er anført amtsvandløb og kommunevandløb. Desuden er der angivet private vandløb og grøfter, der har betydning for kloaksystemet, for eksempel hvis der sker udledning hertil."

Skema 1.5 til 2004-spildevandsplanen:

Skema 1.5: Udledning af overfladevand, rødt område (eksisterende)

31.12.2004

Område og Udlobsnr.	Udløbs beliggenhed	UTM-x	UTM-y	Recipient	Områder, der afleder gennem udløbet	Oplands-areal (bef.) (ha)	Bassin-volumen (m ³)	Max. udledning*** (l/s)	Evt. tidsfrist
U 0.4.17	Egensevej, umatr.	560962	6320244	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.17	7,8		858	
U 0.4.18	Egensevej, umatr.	560588	6320167	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.18	19,2		2120	
U 0.4.19	Egensevej, umatr.	560167	6320156	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.19	4,2		460	
U 0.4.20	Egensevej, umatr.	559759	6320156	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.20	9,9		1085	
U 0.4.21	60 a Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders	559570	6320133	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.21 ¹⁾	71,6	5100 + 1 planlagt	3500	
U 0.4.22	60 a Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders	559586	6320127	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.22	55,2	2 eks. + 1 planlagt	1050	
U 0.4.23	Egensevej, umatr.	559733	6320135	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.23 (del)	15,1	Ja	865	
U 0.4.23a	Egensevej, umatr.	560139	6320144	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.23 (del)	2,6		284	
U 0.4.24	Egensevej, umatr.	560274	6320141	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.24 (del)	15,4	1 eks. + 1 planlagt	552	
U 0.4.24a	Egensevej, umatr.	560478	6320145	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.24 (del)	5,2	2 planlagte	100	
U 0.4.25	60 a Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders	559602	6320139	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.25	2,8	410	10	
(U 0.4.29)	4 a Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders	560986	6320232	Toppentuebækken ⁰¹	0.4.29	23,4	Planlagt	46 ■	
U 0.4.41	13 x Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders	559782	6318859	Grøft til Landbækken	0.4.41	0,2		18 ²⁾	
(U 0.4.45)	9 a Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders	561439	6318963	Landbækken via Bassin	0.4.45	19,6	planlagt	100 ■	

Det fremgår af skema 1.5 til 2004-spildevandsplanen;

- at udløbet er beliggende "60a, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders",
- at recipienten er Toppentuebækken, og
- at område 0.4.22 (universitetsområdet) afleder gennem udløbet.

3.3.4.4 2008-spildevandsplanen

Spildevandsplanen fra 2008 ("2008-spildevandsplanen") er gældende for perioden 2008-2019.

I 2008-spildevandsplanen er Anlægget - i lighed med 2004-spildevandsplanen - markeret som et "vandløb".

Følgende fremgår af 2008-spildevandsplanens side 99:

"På bydelsplanerne er anført offentlige vandløb. Desuden er der angivet private vandløb og grøfter, der har betydning for kloaksystemet, for eksempel hvis der sker udledning hertil."

Visse af de til Anlægget tilstødende ejendomme har i henhold til bydelsplanen status som "fællesprivat - separat-kloak". Det drejer sig om følgende ejendomme, jf. 2008-spildevandsplanen s. 31ff:

Matr. nr.	Ejer
60d	Staten/Bygningsstyrelsen
5ah	Himmerland Boligforening
69e	Himmerland Boligforening
5df	Grundejerforeningen Pontoppidanst. 1-62
5eb	Himmerland Boligforening
5bn	Himmerland Boligforening
2x	Aalborg Kommune
2q	Andelsboligforeningen Bohrparken
2bd	Himmerland Boligforening
2t	Himmerland Boligforening

Statens to yderligere store tilgrænsende matrikler 60a og 60c samt Himmerland Boligforenings store matrikel 2p har ikke status som "fællesprivat - separatkloak" i henhold til bydelskortet. Disse er blot angivet som "separatkloak".

3.3.5 Relevante lokalplaner

De centrale lokalplaner for Anlægget er 1979-lokalplanen og 1984-lokalplanen, som er omtalt i afsnit 3.2.

I det følgende omtales senere lokalplaner, som omfatter dele af Anlægget, eller som på anden måde kan have betydning for Anlægget.

3.3.5.1 2005-lokalplanen

1984-lokalplanen er den gældende lokalplan for selve kanal anlægget, hvorimod søen (matr. nr. 72b, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders) er omfattet af senere lokalplaner. Lokalplan 08-067 af januar 2005 ("2005-lokalplanen") omfatter således søen - men ikke øvrige dele af Anlægget.

Følgende fremgår af 2005-lokalplanens side 15:

"Overfladevand og spildevand fra lokalplanområdet øst for Myrdalstræde og nord for Alfred Nobels Vej tilsluttes henholdsvis kanalsystemet ved universitetet og den offentlige spildevandsledning i Kroghstræde. Overfladevand og spildevand fra lokalplanområdet vest for Myrdalstræde og nord for Alfred Nobels Vej tilsluttes henholdsvis den eksisterende grøft langs Bertil Ohlins Vej og den separate spildevandsledning i Bertil Ohlins Vej eller i Myrdalstræde. Grøften afleder til kanalsystemet ved universitetet.

(...)

Overfladevandet fra lokalplanområdet vest for Myrdalstræde og nord for Alfred Nobels Vej skal forsinkes inden afledning til grøften langs Bertil Ohlins Vej. Forsinkelsesbassinet planlægges etableret som et samlet bassin for lokalplanområdet og planlægges placeret i den nordøstlige del af lokalplanområdet."

Forsinkelsesbassinet i lokalplanområdets nordøstlige hjørne er søen (matr. nr. 72b, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders).

3.3.5.2 2011-lokalplanen

2005-lokalplanen blev ophævet i forbindelse med vedtagelsen af lokalplan 4-4-107 af april 2011 ("2011-lokalplanen"), der således udgør den gældende lokalplan for søen (matr. nr. 72b, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders) - men ikke de øvrige dele af Anlægget.

Følgende fremgår af 2011-lokalplanens side 17f:

"Overfladevand fra området afledes i dag til et kanalsystem der afleder til Toppentue-bækken.

Det eksisterende kanalsystem er belastet af overfladevand, og derfor er det vigtigt at der i området arbejdes med at håndtere regnvand lokalt (LAR). I Lokalplanen er der arbejdet med at etablere endnu en regnvandssø i tilknytning til eksisterende sø på ca. 2000 m², samt at videreføre kanalsystemet f.eks. ved at omforme eksisterende grøft til betonkanal. Desuden er der arbejdet med LAR-principper som grønne tage, faskiner, små springvand, siveanlæg."

4. JURIDISK VURDERING

4.1 Anlæggets retlige status

4.1.1 Anlæggets formål og funktion

På baggrund af Styringsrapporten, 1979-lokalplanen og 1984-lokalplanen kan det efter vores vurdering lægges til grund, at Anlægget blev etableret som en del af områdets separate kloakering, og at Anlæggets formål og funktion var/er dels (i) afledning og forsinkelse af regn- og overfladevand, dels (ii) at tjene som et rekreativt og karaktergivende anlæg for området.

Endvidere støttes vores vurdering af Rambølls notat af februar 2009, som er udarbejdet på foranledning af AAU, hvori Rambøll anfører, at Anlægget "*fungerer som afvandingskanaler, der opsamler og afleder overfladevand fra oplandet. Samtidig afleder kanalerne tagvand og drænvand fra universitetets bebyggelse samt overfladevand fra belægninger og øvrige afvandede arealer på Universitetsområdet.*"

Videre anfører Rambøll, at Anlægget "*er sammenhængende med vandløb med fisketrappe, og samtidig er en del af afvandingssystemet for området.*"

4.1.2 Spildevandsanlæg eller vandløb

I relation til Anlæggets retlige status må det først og fremmest afklares, om Anlægget udgør et spildevandsanlæg omfattet af miljøbeskyttelsesloven (og spildevandsbekendtgørelsen) eller et vandløb omfattet af vandløbsloven.

I Bekendtgørelse om spildevandstilladelser mv. efter miljøbeskyttelseslovens kap. 3 og 4 ("spildevandsbekendtgørelsen") § 4, stk. 7 fremgår følgende definition af et spildevandsanlæg (vores understregninger):

"Ved et spildevandsanlæg forstås såvel åbne som lukkede ledninger og andre anlæg, der tjener til afledning eller behandling af spildevand mv. i forbindelse med udledning til vandløb, søer eller havet, afledning til jorden eller anden form for bortskaffelse."

Spildevand defineres i spildevandsbekendtgørelsens § 4, stk. 1, som "... alt vand, der afledes fra beboelse, virksomheder, øvrig bebyggelse og befæstede arealer."

Begrebet omfatter således også tag- og overfladevand, som i spildevandsbekendtgørelsens § 4, stk. 3 defineres som "*regnvand fra tagarealer og andre helt eller delvist befæstede arealer...*"

I spildevandsvejledningen (Vejledning nr. 11058 af 01/01/1999) anføres i punkt 2.1.1: "*Ved befæstede arealer forstås arealer, som på grund af anvendelse til f.eks. veje, bebyggelser m.m. er helt eller delvis uigennemtrængelige for vand. Dette kan også omfatte grusarealer og græsarealer.*"

Det vand, der afledes via Anlægget, kommer fra (delvist) befæstede arealer og er derfor omfattet af begrebet spildevand.

Definitionen af et spildevandsanlæg er dernæst forholdsvis bred, da der bl.a. ikke stilles krav om, at der sker både en behandling og en afledning i et spildevandsanlæg.⁴ Anlægget - som alene afleder overfladevand - kan derfor rummes inden for spildevandsbekendtgørelsens definition af et spildevandsanlæg.

I henhold til den på tidspunktet for etableringen af Anlægget gældende spildevandsbekendtgørelse (BEK nr. 174 af 29/03/1974) fremgår dog følgende af § 2, stk. 3 (vores understregninger):

"Ved spildevandsanlæg forstås i denne bekendtgørelse åbne såvel som lukkede ledninger og andre anlæg, der tjener til afledning og behandling af spildevand i forbindelse med udledning til vandløb, søer eller havet."

Denne definition - modsat den nugældende spildevandsbekendtgørelses § 4, stk. 7 - syntes at forudsætte, at der skete både en afledning og en behandling i spildevandsanlægget.

Det er imidlertid fastslået i retspraksis, at et anlæg, der alene afleder, men ikke behandler, spildevand, også skulle anses for et spildevandsanlæg efter den tidligere spildevandsbekendtgørelse, jf. herved blandt andet U 1998.705 H (Fanø Mejeri).

I AAK's spildevandsplaner fra 2004 og 2008 er Anlægget indtegnet som et vandløb. Derudover er Anlægget matrikulært udlagt som et vandløb, jf. brev fra Kort- og Matrikelstyrelsen af 13. juli 1992.

Det følger af vandløbslovens § 1, stk. 1, at loven har til formål at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand. Da vandløb således også kan tjene til afledning af spildevand, opstår spørgsmålet derfor, om Anlægget udgør et spildevandsanlæg eller et vandløb.

Om afgrænsningen mellem vandløb og spildevandsanlæg fastslår vejledningen til spildevandsbekendtgørelsen følgende⁵:

"Afgrænsningen mellem vandløb og spildevandsanlæg afhænger af udledningspunktet, som bør fremgå af den foreliggende udledningstilladelse. Det er derfor ikke udelukket, at enkelte mindre sidevandløbsstrækninger kan klassificeres som dele af et spildevandsanlæg... Et spildevandsanlæg skal i øvrigt fremgå af kommunens spildevandsplan "

Som beskrevet ovenfor under punkt 3.3.3 omfatter den af Nordjyllands Amt til AAK meddelte udledningstilladelse fra 2004 Anlægget, og det fremgår af "Skema 5: Overfladevand - Rødt område" til udledningstilladelsen, at Anlægget udleder via punkt 0.4.22 til Toppentuebækken.

Anlægget blev etableret som led i det samlede byggeri på grundlag af 1979-lokalplanen, hvoraf fremgik følgende:

*"e. Kommunens spildevandsplan.
Kloaksystemet skal udføres som et separatsystem, d.v.s. spildevand og regnvand løber i hver sin ledning. [...] Regnvand ledes via lukkede ledninger og åbne kanaler til Toppentuebækken nord for lokalplanens område."*

⁴ Jf. pkt. 2.1.7 i Miljøstyrelsens vejledning til spildevandsbekendtgørelsen (VEJ nr. 11058 af 01/01/1999).

⁵ Jf. note 4.

Anlægget er derudover optaget i de kommunale spildevandsplaner.

Endelig er det sædvanligt, at separate regnvandsledninger, som etableres i forbindelse med et områdes kloakering, betragtes som en del af spildevandsanlægget, jf. i øvrigt den udtrykkelige - i 1973 ophævede - bestemmelse i den tidligere vandløbslovs § 70 og Flemming Tolstrup: *Vand og vandløb*, 1970 side 24.

Følgende fremgår i øvrigt af det spildevandscirkulære, som var gældende på tidspunktet for etablering af Anlægget:⁶

"Det er ... som hidtil ikke udelukket, at man efter en konkret vurdering kan klassificere enkelte mindre sidevandløbsstrækninger som dele af et spildevandsanlæg. Det er således den kompetente myndighed, normalt amtsrådet, der afgør, om en del af en vandløbsstrækning skal betragtes som en del af et spildevandsanlæg."

Cirkulæret åbnede således mulighed for, at der kunne optages mindre vandløbsstrækninger som en del af et spildevandsanlæg.

Tilsvarende fremgår det af vejledning til spildevandsbekendtgørelsen⁷:

"Kommunalbestyrelsen kan i spildevandsplanen optage en del af en vandløbsstrækning som et spildevandsanlæg. Et anlæg, der tillægges status som et spildevandsanlæg, er ikke længere omfattet af vandløbslovens bestemmelser, men af miljøbeskyttelseslovens bestemmelser om spildevand."

På denne baggrund er det vores vurdering, at Anlægget har karakter af et spildevandsanlæg.

Anlæggets status som spildevandsanlæg stemmer da også overens med Anlæggets formål og funktion, jf. afsnit 4.1.1.

4.1.3 "Spildevandsanlæg" eller "andet spildevandsanlæg" (offentligt eller privat spildevandsanlæg)

Indtil "selskabsgørelsen" af de kommunale kloakforsyninger⁸ den 1. januar 2010 opererede lovgivningen med en grundlæggende sontring mellem "offentlige" og "private" spildevandsanlæg.

Dette fremgik af miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 7, der var sålydende:

"Ved offentlige spildevandsanlæg forstås spildevandsanlæg, hvor en eller flere kommunalbestyrelser har ansvaret for anlæggets drift og/eller vedligeholdelse."

Denne bestemmelse er nu ophævet og erstattet af blandt andet betalingslovens § 2, stk. 1, 3. pkt. samt betalingslovens § 5.

⁶ Cirkulære nr. 92 af 17. april 1974 om spildevand.

⁷ Jf. note 4.

⁸ Kravet om adskillelse af kommune og spildevandsforsyning blev gennemført ved vandsektorloven (lov nr. 469/2009).

Det følger heraf, at der i dag sondres mellem "spildevandsanlæg", som er spildevandsforsyningens (herefter forsyningens) spildevandsanlæg, og "andre spildevandsanlæg", som er alle øvrige spildevandsanlæg.

Den ændrede terminologi har ingen selvstændig materiel betydning, jf. betalingslovens § 2, stk. 1, 3. pkt. og tidligere praksis vedrørende afgrænsningen mellem "offentlige spildevandsanlæg" og "private spildevandsanlæg" finder således tilsvarende anvendelse på afgrænsningen mellem "spildevandsanlæg" og "andre spildevandsanlæg".

Det påhviler forsyningen at drive vedligeholde og forny spildevandsanlæg, der ikke udgør "andre spildevandsanlæg".

Udgifterne til drift og vedligeholdelse af "andre spildevandsanlæg" påhviler den eller de ejendomme, der er tilsluttet det pågældende anlæg.

Spørgsmålet er herefter, om Anlægget er et "spildevandsanlæg", eller om Anlægget er omfattet af kategorien "andre spildevandsanlæg".

I princippet skal spildevandsanlæggenes status fremgå af spildevandsplanen. I praksis er spildevandsplanerne imidlertid ikke så detaljerede, at de (alene) er egnede til at afgøre et spildevandsanlægs status.⁹ Dette gælder også de konkrete spildevandsplaner i denne sag.

Der eksisterer en ganske righoldig retspraksis vedrørende det tilsvarende spørgsmål om konkrete spildevandsanlægs status af offentligt eller privat. Mogens Moe og Alex Puggard har sammenfattet retspraksis herom således:¹⁰

"Hvis anlægget oprindelig var privat - eller dets status uklar - kan kommunens vedligeholdelse af anlægget føre til, at anlægget nu betragtes som offentligt, jf. navnlig U 2003.1002 H. Situationen er almindeligt forekommende. Der er ikke dannet spildevandslav i de små landsbyer. Og når der blev problemer med anlægget har sognerådet/kommunen sørget for at løse dem som led i den almindelige service over for borgerne. Der skal imidlertid ikke meget hjælp til, før domstolene betragter anlægget som offentligt.

Kun i de tilfælde, hvor sogneråd/kommuner konsekvent har afholdt sig fra at hjælpe borgerne og alene vedligeholdt vejafvandingsystemer, har man kunnet fastholde, at landsbyanlæg var private løsninger, jf. U 2004.2087 H og MAD 2008.795 0. Derudover er der selvfølgelig tale om private løsninger, hvor udledning er sket direkte til et vandløb, det være sig nok så offentligt, jf. MAD 2004.584 V."

Det følger heraf, at fastlæggelsen af et spildevandsanlægs retlige status som offentligt eller privat beror på en konkret vurdering. Herom har Naturstyrelsen udtalt følgende:¹¹

"I forhold til en konkret vurdering af om et konkret anlæg er et "spildevandsanlæg" og et "offentligt" spildevandsanlæg i henhold til betalingslovens § 2, stk. 1, indgår der efter Naturstyrelsens opfattelse, således normalt spildevandsplanens kategorisering, hvem har etableret, drevet og vedligeholdt anlægget, hvem har

⁹ Mogens Moe og Alex Puggard: *Spildevandsbetalingsloven - en kommentar*, 2. udgave s. 103.

¹⁰ Mogens Moe og Alex Puggard: *Spildevandsbetalingsloven - en kommentar*, 2. udgave s. 55.

¹¹ Naturstyrelsens udtalelse af 13. april 2015 i j.nr. NST-4409-00090 til Statsforvaltningen

betalt for etablering, drift og vedligeholdelse, gamle landvæsenskommissionskendelser, tinglysninger og andre relevante dokumenter."

Der indgår således flere momenter i vurderingen.

I retspraksis synes der dog at blive lagt særlig vægt på, hvem der de facto har forestået driften og vedligeholdelsen af anlægget, da netop dette forhold (ansvar for drift og vedligeholdelse) er det centrale i henhold til legaldefinitionen af offentlige og private anlæg efter den tidligere lovgivning.

Vi henviser i den forbindelse særligt til U 2003.1002 H (Ramsø), U 2004.559 H (Tølløse), U 2008.229 H (Fjællebro) og MAD 2006.691 (Filadelfia), jf. afsnit 4.1.5.5.

I relation til den aktuelle problemstilling rejser det ovenfor anførte to spørgsmål:

- Var Anlægget ved dets etablering at betragte som et offentligt eller et privat spildevandsanlæg? Spørgsmålet er behandlet i afsnit 4.1.4,
- Har efterfølgende omstændigheder ført til, at Anlæggets status må anses for ændret? Spørgsmålet er behandlet i afsnit 4.1.5.

4.1.4 Anlæggets retlige status på etableringstidspunktet

Der er ikke i det modtagne skriftlige materiale taget udstykkeligt stilling til Anlæggets retlige status på tidspunktet for etableringen.

På baggrund af sagsfremstillingen i afsnit 3.2 kan det efter vores opfattelse lægges til grund:

- at Anlægget er finansieret af AAU,
- at det var hensigten, at Anlægget skulle drives af de tilgrænsende lodsejere i regi af et ejerlav eller lignende, og
- at arealet, hvorpå Anlægget er beliggende, pr. Anlæggets etablering formentligt var ejet af forskellige tilgrænsende lodsejere.

Disse momenter taler efter vores opfattelse for, at Anlægget pr. etableringen havde karakter af et privat spildevandsanlæg.

Endvidere fremgår følgende af Styringsrapporten:

"Aflødning af regnvand foreslås løst gennem et kombineret sø- og kanalsystem, der samtidig tjener som regnvandsbassin til forsinkelse af bortledningen til det offentlige ledningssystem."

Citatet indikerer, at man har sondret mellem Anlægget og det offentlige ledningssystem, og at man således formentlig ikke har anset Anlægget som en del af det offentlige ledningssystem.

§ 26 i den dagældende miljøbeskyttelseslov (1974-miljøbeskyttelsesloven) havde følgende ordlyd:

"Driften og vedligeholdelsen af et spildevandsanlæg påhviler den, der har ladet anlægget udføre, eller den, på hvis vegne anlægget er udført, medmindre der i forbindelse med tilladelsen eller senere træffes anden afgørelse."

Bestemmelsen understøtter, at der er tale om et privat spildevandsanlæg, medmindre andet bestemmes.

Efter vores opfattelse foreligger der omvendt ikke momenter, som direkte støtter, at Anlægget skulle være etableret som et offentligt spildevandsanlæg.

Af de ovenfor nævnte grunde er det vores vurdering, at Anlægget blev etableret som et privat spildevandsanlæg.

4.1.5 Har Anlægget efterfølgende ændret status?

Som anført tidligere kan et spildevandsanlæg, som oprindeligt var privat, efter omstændighederne ændre status, således at anlægget overgår til at blive et offentligt spildevandsanlæg.

I det følgende behandles alene de temaer/momenter, som efter retspraksis indgår i vurderingen af, om et privat spildevandsanlæg efterfølgende har ændret status til et offentligt spildevandsanlæg.

4.1.5.1 Den faktiske drift og vedligeholdelse af Anlægget

Som anført i afsnit 3.3.1 har vi lagt til grund, at den faktiske drift af Anlægget altid er sket på initiativ af AAU, og at AAK ikke har været aktivt involveret i driften.

Vi har tillige lagt til grund, at AAK alene har bidraget økonomisk som tilgrænsende lodsejer i henhold til AAU's løbende opkrævninger og ud fra en i forvejen fastsat fordelingsnøgle i forbindelse med den faktiske efterlevelse af samarbejdsaftalen fra 1992.

Denne antagelse er central, fordi det i henhold til retspraksis - og legaldefinitionen efter den tidligere lovgivning - særligt er kommunens aktive involvering i driften, som efter omstændighederne kan medføre, at et privat spildevandsanlæg ændrer status til et offentligt spildevandsanlæg.

Det forhold, at AAK ikke har påtaget sig eller udført drifts- og vedligeholdelsesopgaver i relation til Anlægget, taler for, at der (fortsat) er tale om et privat anlæg.

4.1.5.2 Udmatrikuleringen af Anlægget

I 1992 blev Anlægget på foranledning af AAK udmatrikuleret, jf. nærmere herom i afsnit 3.3.1.

Det ligger fast, at AAU herefter ikke har ejet nogen del af Anlægget.

Udmatrikuleringen kunne muligvis afspejle et ønske eller en beslutning om, at Anlægget skulle overgå til at være et offentligt spildevandsanlæg, og udmatrikuleringen og AAU's afståelse af arealet, hvorpå Anlægget er beliggende, er forhold, som kan anføres til støtte for, at Anlægget herved er overgået til at være et offentligt spildevandsanlæg.

Det er dog uklart, hvem der i dag ejer arealet, hvorpå Anlægget er beliggende, omend en række forhold tyder på, at AAK sandsynligvis må anses som ejer, jf. afsnit 4.2.

Såfremt det lægges til grund, at AAK er blevet ejer af Anlægget i forbindelse med udmatrikuleringen i 1992, taler dette tillige som udgangspunkt for, at Anlægget er overgået til at være et offentligt anlæg.

Anlægget var i plangrundlaget dog behandlet sammen med veje og stier, og udmatrikuleringen skete samtidigt med udmatrikuleringen af veje og stier.

Hertil kommer, at selve udmatrikuleringen tidsmæssigt var sammenfaldende med bestræbelserne på - i form af drøftelser og forhandlinger om en samarbejdsaftale - at få etableret det ejerlav, der var forudsat i plangrundlaget.

I forlængelse heraf har AAK da heller ikke påtaget sig eller udført faktiske driftsopgaver i relation til Anlægget.

Disse forhold indikerer, at hensigten med udmatrikuleringen ikke har været at lade Anlægget ændre status til et offentligt spildevandsanlæg.

Der er på den baggrund vores vurdering, at udmatrikuleringen og AAU's afståelse af arealet ikke har ændret ved Anlæggets status, som derfor fortsat må anses som privat spildevandsanlæg.

Dette gælder også - dog under en vis tvivl -, selvom det lægges til grund, at AAK i dag ejer de arealer, hvorpå Anlægget er beliggende/Anlægget.

AAK har således ikke overtaget eller forestået drift og vedligeholdelse af Anlægget siden 1992, men har - ligesom AAU og de øvrige parter i henhold til samarbejdsaftalen - ageret i overensstemmelse med denne aftales principper. Den faktiske drift og vedligeholdelse har været udført af AAU, der løbende har foretaget opkrævning af betaling herfor fra AAK og de øvrige parter ud fra den i aftalen fastsatte fordelingsnøgle.

Parterne har på den måde ageret, som om drift og vedligeholdelse af Anlægget har været og fortsat er et fælles ansvar på samme måde som i et egentligt ejerlav.

Det fremgår i øvrigt af MAD 2002.1016 TR, at tilgrænsende lodsejere til et spildevandsanlæg næppe kan afvise, at spildevandsanlægget er privat, alene under henvisning til, at anlægget er beliggende uden for lodsejernes ejendom.

4.1.5.3 Spildevandsplanernes og udledningstilladelsernes betydning

Som det fremgår af afsnit 3.3.3 og 3.3.4 foreligger der udledningstilladelser og spildevandsplaner, som omfatter Anlægget.

Dette kan efter omstændighederne indikere, at Anlægget er et offentligt spildevandsanlæg.

Efter vores opfattelse er spildevandsplanerne imidlertid ikke i sig selv egnede til at afgøre de i denne redegørelse omhandlede spørgsmål, da planerne ikke er tilstrækkeligt detaljerede. Anlægget er i planerne i øvrigt angivet som 'vandløb', ligesom det fremgår, at også visse private vandløb er optaget i planerne.

Spildevandsplanerne kan i overensstemmelse med retspraksis indgå som et fortolkningsbidrag til fastlæggelsen af Anlæggets retlige status, men planerne er efter vores opfattelse ikke i sig selv udslagsgivende for denne vurdering.

Udledningspunktet for Anlægget findes i Toppentuebækken. Udledningen er omfattet af den generelle udledningstilladelse fra 2004, som blev udstedt til AAK som adressat og ansvarlig for de offentlige spildevandsanlæg.

Udledningstilladelsen er en overordnet/generel tilladelse, der omfatter en lang række udledningpunkter.

Den omstændighed, at udledningen fra Anlægget er medtaget i tilladelsen, indikerer, at Anlægget er et offentligt spildevandsanlæg. Vi er ikke bekendt med baggrunden herfor, men det er sandsynligt, at tilladelsen er udstedt på grundlag af en ansøgning fra AAK, som har medtaget den konkrete udledning i oversigten over de udledninger, som AAK har ønsket at opnå tilladelse til udledning fra.

Dette kunne tyde på, at AAK har været af den opfattelse, at AAK har ansvaret for Anlægget.

Imidlertid har AAK som tidligere anført i det relevante forløb ikke rent faktisk påtaget sig eller udført drifts- og vedligeholdelsesopgaver i relation til Anlægget.

Parterne har som tidligere anført ageret, som om drift og vedligeholdelse af Anlægget har været og fortsat er et fælles ansvar på samme måde som i et egentligt ejerlav.

På den baggrund er det vores opfattelse, at heller ikke udledningstilladelsen i sig selv udgør et tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Anlæggets retlige status skulle være blevet ændret til et offentligt spildevandsanlæg.

4.1.5.4 AAU's betaling af vandafledningsbidrag

AAU er løbende blevet opkrævet og har tillige betalt vandafledningsbidrag.

Det følger af betalingslovens § 5, stk. 4, at private spildevandsanlæg skal betale fuldt vandafledningsbidrag, selvom lodsejerne selv skal vedligeholde det private anlæg. Der henvises endvidere til MAD 2006.691 Ø.

Hertil bemærkes, at vandafledningsbidraget alene må vedrøre udledning direkte til det offentlige spildevandsanlæg, idet der ikke betales vandafledningsbidrag for afledning af tag- og overfladevand, der ikke genanvendes, jf. betalingslovens § 2a, stk. 2.

Dette forhold har derfor efter vores opfattelse ikke selvstændig betydning for vurderingen af Anlæggets retlige status.

4.1.5.5 Sammenfattende vurdering

Der er siden etableringen af Anlægget indtruffet forhold, som kan anføres til støtte for, at Anlægget er overgået til at være et offentligt spildevandsanlæg.

Det er dog efter en samlet vurdering vores opfattelse, at disse forhold ikke udgør et tilstrækkeligt grundlag til at fastslå, at Anlæggets retlige status har ændret sig fra privat til offentligt spildevandsanlæg.

Vi har i den forbindelse - på baggrund af retspraksis og legaldefinitionen i den tidligere lovgivning - lagt særlig vægt på, at AAK aldrig har forestået drift og vedligeholdelse af Anlægget.

I forhold til den omfattende retspraksis har vi primært lagt vægt på følgende domme:

Højesterets dom i U 2003.1002 H (Ramsø) angik et anlæg i landsbyen Søster Svenstrup ved Roskilde, som i 1939 var blevet etableret bl.a. på grundlag af en aftale mellem en række grundejere og det daværende sogneråd. Aftalen tog ikke stilling til, hvem der havde ansvaret for drift og vedligeholdelse. Højesteret fastslog bl.a. følgende:

"Ramsø Kommune har i hvert fald siden begyndelsen af 1970`erne truffet beslutninger om spildevandsanlæggets drift og vedligeholdelse og afholdt udgifterne hertil. Kommunen har endvidere bl.a. i spildevandsplaner angivet anlægget som offentligt og har i det hele handlet som den, der har ansvaret for anlægget. Uanset om spildevandsanlægget i 1939 måtte være etableret som et privat anlæg, findes kommunen ikke nu at kunne påberåbe sig, at procedureforskrifter for anlægs overgang til offentligt ikke er overholdt."

På den baggrund blev anlægget anset som et offentligt anlæg.

Østre Landsrets dom i MAD 2006.691 (Filadelfia) angik den retlige status af et kloakanlæg på den selvejende institution Filadelfias område i Dianalund.

Under sagen var det ubestridt, at kloakanlægget oprindeligt var etableret som et privat anlæg af Filadelfia, og sagen angik derfor spørgsmålet om, hvorvidt anlægget efterfølgende var overgået til at være et offentligt spildevandsanlæg.

Ved en landvæsenskommissionskendelse i 1972 blev det besluttet at udbygge det eksisterende spildevandsanlæg i Dianalund Kommune og at etablere et rensningsanlæg. I samme forbindelse blev der fastsat en fordelingsnøgle vedrørende udgiften til drift og vedligeholdelse af de relevante arbejder.

I de efterfølgende spildevandsplaner fra 1976 og 1988 var anlæggets status ikke klart angivet, men ved en spildevandsplan i 2002 blev anlægget på bl.a. Filadelfias ejendomme kategoriseret som et fælles privat spildevandsanlæg.

Østre Landsret fastslog indledningsvis, at landvæsenskommissionskendelsen fra 1972 ikke var udtryk for en offentlig overtagelse af det private anlæg, og anførte i forlængelse heraf bl.a.:

"Kolonien Filadelfia har siden kloakanlæggets etablering sørget for vedligeholdelsen og i det hele taget handlet som den, der har ansvaret for anlægget, i hvert fald for så vidt angår de ejendomme, der tilhører kolonien. Dette gælder også i tiden efter landvæsenskommissionskendelsen fra 1972 og efter spildevandsplanerne fra 1976 og 1988. Omvendt må det lægges til grund, at Dianalund Kommune ikke har vedligeholdt kloakanlægget for så vidt angår de resterende ejendomme, der er frasolgt kolonien, eller som aldrig har tilhørt kolonien.

...

Kommunen ses heller ikke på anden måde at have optrådt som ansvarlig for anlæggets drift og/eller vedligeholdelse. At kommunen i en årrække via oplysningerne i BBR-registret ... har oplyst, at disse var tilsluttet offentlig kloak, kan herefter ikke indebære en faktisk overtagelse af det private anlæg.

Under disse omstændigheder finder landsretten, at det ikke er bevist, at det private spildevandsanlæg er overgået til at være et offentligt spildevandsanlæg."

Vi henviser derudover til dommene refereret i U 2004.559 H (Tølløse) og U 2008.229 H (Fjællebro).

AAK har i denne sag ikke overtaget eller forestået drift og vedligeholdelse af Anlægget, men har - ligesom AAU og de øvrige parter i henhold til samarbejdsaftalen - ageret i overensstemmelse med samarbejdsaftalens principper.

Den faktiske drift og vedligeholdelse har været udført af AAU, der løbende har foretaget opkrævning af betaling herfor fra AAK og de øvrige parter ud fra den i aftalen fastsatte fordelingsnøgle.

Parterne har på den måde som tidligere anført ageret, som om drift og vedligeholdelse af Anlægget har været og fortsat er et fælles ansvar på samme måde som i et egentligt ejerlav.

På grundlag af en samlet vurdering er det derfor vores opfattelse, at udmatrikuleringen i 1992, spildevandsplanernes indhold og udledningstilladelsens indhold ikke udgør et tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Anlæggets status efterfølgende skulle være ændret fra et privat til et offentligt spildevandsanlæg.

Anlægget må i overensstemmelse hermed efter vores vurdering anses for et privat spildevandsanlæg omfattet af kategorien "andre spildevandsanlæg", jf. betalingslovens § 5.

4.2 Anlæggets ejerforhold

De arealer, hvorpå Anlægget er beliggende, udgør samlet 12.806 m² og består i dag af 6 matrikler (sammatrikuleret); matr. nr. 72a, 72b, 72c, 72d, 72e og 72f, Sdr. Tranders By, Sdr. Tranders.

De faktiske forhold omkring udmatrikuleringen af arealerne samt AAU's afståelse af sin andel af disse fremgår af afsnit 3.3.1.

På baggrund heraf kan det efter vores opfattelse lægges til grund;

- at Anlægget indtil 1992 var beliggende på ejendomme tilhørende forskellige lodsejere, herunder AAU og AAK,
- at der siden udmatrikuleringen den 13. juli 1992 ikke har været en tinglyst ejer af de arealer, hvorpå Anlægget er beliggende,
- at AAU ikke har ejet nogen del af disse siden 1992, og
- at udmatrikuleringen skete på foranledning af AAK.

Følgende fremgår af BBR-udskriften for arealerne af 19. oktober 2015:

"Ejerforhold: Den kommune, hvori ejendommen er beliggende."

I OIS er AAK på tilsvarende vis anført som ejer.

Tingbogen indeholder ikke et særligt blad for Anlægget.

På baggrund heraf samt det forhold, at udmatrikuleringen skete på foranledning af AAK, er der grundlag for at antage, at AAK må anses som ejer af det areal, hvorpå Anlægget er beliggende/Anlægget.

Henset til, at Anlægget i plangrundlaget er behandlet sammen med veje og stier, at udmatrikuleringen skete samtidigt med udmatrikuleringen af veje og stier, og at dette tidsmæssigt skete samtidig med udarbejdelsen af samarbejdsaftalen om drift og vedligehold af Anlægget, er det efter vores opfattelse dog nærliggende at antage, at hensigten med udmatrikuleringen var at give det forudsatte, men aldrig oprettede, ejerlav adkomst til Anlægget.

Uanset om det har været hensigten med udmatrikuleringen at overdrage Anlægget til et ejerlav, er dette de facto aldrig sket.

Sammenfattende er det uklart, hvem der har adkomst til Anlægget i dag, men en række forhold tyder på, at AAK må anses som ejer heraf.

4.3 Pligtsubjekt i relation til drift og vedligeholdelse af Anlægget samt myndighedsstruktur for Anlægget

Som det fremgår af afsnit 4.1 er det vores vurdering, at Anlægget udgør et privat spildevandsanlæg omfattet af betalingslovens § 5, som fastlægger principper for udgiftsfordelingen i relation til drift og vedligehold af Anlægget.

Betalingslovens § 5, stk. 1 og stk. 2 er sålydende:

"Ved andre spildevandsanlæg påhviler udgifterne til udførelse, drift og vedligeholdelse de ejendomme, der er tilsluttet det pågældende anlæg.

Stk. 2. I tilfælde af uenighed om fordeling af de udgifter, der er nævnt i stk. 1, træffer kommunalbestyrelsen afgørelse herom."

Udgifterne til udførelse, drift og vedligeholdelse af Anlægget påhviler således den eller de ejendomme, der er tilsluttet Anlægget.

Det kan efter vores opfattelse ikke udelukkes, at de ejendomme, der er tilsluttet Anlægget, omfatter flere ejendomme, herunder de nært tilgrænsende ejendomme. Dette understøttes af, at dele af Anlægget er omfattet af senere lokalplaner vedrørende andre projekter, jf. afsnit 3.3.5, og at Anlægget i henhold til disse planer håndterer vand fra en større kreds af ejendomme.

I tilfælde af uenighed skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse, jf. betalingslovens § 5. stk. 2. Det er således kommunalbestyrelsen og ikke forsyningen, der har kompetencen til at træffe afgørelsen.

I denne situation betyder det, at kommunalbestyrelsen i AAK må træffe afgørelse om udgiftsfordelingen, da der mellem de til Anlægget tilsluttede ejendomme er uenighed om den nærmere udgiftsfordeling.

Følgende fremgår af *Vejledning om betalingsregler for spildevandsanlæg* (VEJ nr. 12414 af 1. januar 2001) side 26:

"Hvis der opstår uenighed mellem interessenterne om fordelingen af udgifterne, er det kommunalbestyrelsen, der afgør udgiftsfordelingen jf. lovens § 5, stk. 2. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis der skal foretages en renovering af et privat spildevandsanlæg, og spildevandslaugets vedtægter ikke indeholder bestemmelser om fordeling af udgifter hertil. I disse tilfælde vil det være naturligt, at kommunalbestyrelsen lægger principperne i kommunens betalingsvedtægt til grund for udgiftsfordelingen."

Vi er ikke bekendt med andre fortolkningsbidrag vedrørende kommunalbestyrelsens afgørelser efter spildevandsbetalingslovens § 5, stk. 2.

Kommunalbestyrelsens afgørelser og vedtagelser efter betalingsloven kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. betalingslovens § 8.

Afgørelsen vil dog kunne indbringes for Statsforvaltningen i medfør af de almindelige regler i kommunestyrelseslovens kapitel VI. Statsforvaltningen fører efter kommunestyrelseslovens § 48 blandt andet tilsyn med lovligheden af kommunalbestyrelsers beslutninger, men Statsforvaltningen beslutter selv, om der er tilstrækkeligt grundlag for at rejse en tilsynssag, jf. lovens § 48 a.

Endvidere vil afgørelsen kunne indbringes for domstolene.

---o0o---

Aarhus den 20. maj 2016

Kromann Reumert

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Kim Trenskow', is written over a horizontal line.

Kim Trenskow